

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

**ОСНОВИ
АГРАРНОГО
ЗАКОНОДАВСТВА»**

Національний університет
«**ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ**»
імені Т.Г. Шевченка

Навчально-науковий
**ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ ТА
СОЦІОГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН** імені О.М. Лазаревського

КАФЕДРА
права, філософії та політології

Освітній ступінь

бакалавр

Кількість кредитів
Рік підготовки, семестр
Компонент освітньо-професійної програми

5
3 рік, VI семестр
Вибірковий компонент
в межах спеціальності 081 Право

Дні занять
Мова викладання
Консультації

згідно з розкладом
українська
щопонеділка 12.00-13.00 (110 кабінет, з
можливістю дистанційної роботи на
платформах ZOOM та Google-class).

Викладач

Кандидат юридичних наук, доцент
Єфремова Олена Петрівна

Контакти

E-mail:

1. Опис навчальної дисципліни

Дисципліна «Основи аграрного законодавства» розглядає основні нормативно-правові акти у сфері сільськогосподарської діяльності, яка в сучасний період реалізується в різноманітних організаційно-правових формах: сільськогосподарських кооперативах, аграрних господарських товариствах, фермерських господарствах, приватно-орендних формуваннях, селянських господарствах громадян, приватних підприємствах спрямованих на виробництва харчування, продовольства і сировини рослинного та тваринного походження, їх переробку, транспортування, зберігання та реалізацію.

Програма навчальної дисципліни складається з трьох змістових модулів:

1. Загальні положення аграрного законодавства.
2. Правове регулювання державної підтримки сільського господарства.
3. Правовий статус суб'єктів аграрного права.

Навчальна дисципліна «Основи аграрного законодавства» призначена для студентів ЗВО, які навчаються за спеціальністю 081 «Право», галузь знань 08 «Право» за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр». Вона є вибірковою навчальною дисципліною. Передумовами для вивчення цієї дисципліни є знання, навички й уміння, отримані студентами в межах дисциплін циклу загальної та професійної підготовки.

Метою викладання навчальної дисципліни «Основи аграрного законодавства» є:

– збільшення обсягу теоретичних знань у студентів та формування у них практичних вмінь та навичок щодо самостійного розв'язання проблем, які виникають у процесі реалізації норм аграрного законодавства;

– виробити навички високопрофесійних фахівців, які здатні приймати участь в удосконаленні системи аграрного законодавства, його інститутів, сприяти при прийнятті виважених аграрно значимих рішень;

– опанування основних найважливіших теоретичні питань курсу, чинних законодавчих та інших нормативно-правових актів, які регулюють господарську діяльність сільськогосподарських кооперативів, підприємств корпоративного типу, фермерських господарств, особистих селянських господарств, тощо.

Завданням дисципліни «Основи аграрного законодавства» є всебічне засвоєння та оволодіння студентами необхідними теоретичними положеннями, засвоєння квінтесенції, змісту аграрно-правового регулювання, системи чинного аграрного законодавства, відносин реформування майна та землі недержавних сільськогосподарських підприємств, правових засад соціального розвитку села, правового регулювання ринкових відносин та правового регулювання виробничо-господарської діяльності в аграрному секторі економіки країни. У професійному аспекті завданням навчального курсу є поширення зазначених положень на сферу аграрних відносин, оскільки підготовка кваліфікованого фахівця юридичного профілю передбачає опанування ним певних правових знань, як обов'язкову умову подальшої успішної професійної діяльності.

2. Короткий зміст дисципліни.

Змістовий модуль 1. Загальні положення аграрного законодавства.

Тема 1. Предмет, метод, принципи і система аграрного права та законодавства.

Поняття і предмет аграрного права та законодавства. Методи регулювання в аграрному праві. Принципи аграрного права. Система аграрного права.

Тема 2. Джерела аграрного права. Поняття аграрного права. Конституція України – правова основа аграрного права. Закони – основні джерела аграрного права. Підзаконні нормативні акти як джерела аграрного права. Нормативні акти територіальної дії як джерела аграрного права. Локальні акти як джерела аграрного права.

Тема 3. Суб'єкти аграрного права. Поняття і види суб'єктів аграрного права. Особливості правосуб'єктності аграрних підприємств. Створення і ліквідація суб'єктів аграрного господарювання.

Тема 4. Загальні положення Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України». Державне регулювання сільського господарства. Поняття державного регулювання сільського господарства. Органи державного регулювання сільського господарства. Органи Державного контролю та інспекції в сільському господарстві. Державна підтримка виробників продукції тваринництва. Державна підтримка виробників окремих видів сільськогосподарської продукції.

Тема 5. Правове регулювання господарської та фінансової діяльності сільськогосподарських підприємств. Поняття виробничо-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств та її правове регулювання. Поняття фінансової діяльності сільськогосподарських підприємств та її правове регулювання.

Змістовий модуль 2. Правове регулювання державної підтримки сільського господарства.

Тема 6. Загальні положення Закону України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві». Поняття соціального розвитку села. Пріоритетність у державних інвестиціях. Соціальна захищеність селян і сільськогосподарських підприємств. Взаємовідносини з бюджетом. Наукове і кадрове забезпечення.

Тема 7. Відповідальність за порушення аграрного законодавства. Поняття і види відповідальності за порушення аграрного законодавства. Дисциплінарна відповідальність працівників аграрних підприємств. Матеріальна відповідальність працівників аграрних підприємств. Майнова відповідальність за порушення аграрного законодавства. Адміністративна відповідальність за порушення аграрного законодавства.

Тема 8. Правові засади використання земель в аграрному виробництві. Поняття і склад земель сільськогосподарського призначення. Особливості правового режиму земель сільськогосподарського призначення. Права і обов'язки власників і користувачів земель в аграрному виробництві.

Тема 9. Правове регулювання використання природних ресурсів у сільському господарстві. Правові основи використання природних ресурсів у сільському господарстві. Правове регулювання водокористування в сільському господарстві. Правове регулювання використання надр у сільському господарстві. Правове регулювання використання тваринного світу в сільському господарстві. Правове регулювання використання рослинного світу в сільському господарстві. Правове регулювання лісокористування в сільському господарстві.

Тема 10. Правовий статус господарських товариств в агропромисловому комплексі. Поняття та загальна характеристика правового статусу господарських товариств в агропромисловому комплексі. Правовий статус сільськогосподарських акціонерних товариств. Правовий статус сільськогосподарських товариств з обмеженою відповідальністю. Особливості припинення діяльності сільськогосподарських товариств.

Змістовий модуль 3. Правовий статус суб'єктів аграрного права.

Тема 11. Правовий статус сільськогосподарського кооперативу. Поняття та загальна характеристика правового статусу сільськогосподарських кооперативів. Порядок створення сільськогосподарського кооперативу та припинення його діяльності. Членство у сільськогосподарських кооперативах. Правовий режим майна сільськогосподарського кооперативу. Органи управління сільськогосподарського кооперативу.

Тема 12. Загальні положення Закону України «Про фермерське господарство». Поняття фермерського господарства. Законодавство про фермерське господарство. Створення фермерського господарства. Землі фермерських господарств. Майно фермерського господарства. Діяльність фермерського господарства. Представницький орган фермерських господарств. Припинення діяльності фермерського господарства.

Тема 13. Загальні положення Закону України «Про особисте селянське господарство». Поняття особистого селянського господарства. Права та обов'язки членів особистого селянського господарства. Припинення ведення особистого селянського господарства. Державна підтримка особистих селянських господарств.

Тема 14. Правовий статус державних сільськогосподарських підприємств. Правове регулювання здійснення окремих видів сільськогосподарської діяльності. Поняття та загальна характеристика правового статусу державних сільськогосподарських підприємств. Особливості господарської діяльності державних сільськогосподарських підприємств. Правове регулювання племінної справи у тваринництві. Правове регулювання бджільництва. Правове регулювання виробництва рибної продукції. Правове регулювання ветеринарної медицини. Охорона прав на сорти рослин. Правове регулювання насінництва. Правове регулювання захисту рослин.

Тема 15. Аграрне законодавство країн-членів ЄС. Сільське господарство України після вступу до СОТ. Програми підтримки сільського господарства держав, які нещодавно набули права членства в СОТ. Загальна характеристика аграрного законодавства держав ЄС.

3. Організація навчання.

Тематичний план

№	Назва теми	Всього годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль 1.					
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ АГРАРНОГО ЗАКОНОДАВСТВА					
1	Поняття, предмет, метод, принципи і система аграрного права та законодавства	10	1	2	7
2	Джерела аграрного права	10	1	2	7
3	Суб'єкти аграрного права	10	1	2	7
4	Загальні положення Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України».	10	1	2	7

	Державне регулювання сільського господарства				
5	Правове регулювання господарської та фінансової діяльності сільськогосподарських підприємств	10	2	2	6
Всього за модуль 1		50	6	10	34
Змістовий модуль 2. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА					
6	Загальні положення Закону України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві»	10	2	2	6
7	Відповідальність за порушення аграрного законодавства	10	1	2	7
8	Правові засади використання земель в аграрному виробництві	10	1	2	7
9	Правове регулювання використання природних ресурсів у сільському господарстві	10	1	2	7
10	Правовий статус господарських товариств в агропромисловому комплексі	10	1	2	7
Всього за модуль 2		50	6	10	34
Змістовий модуль 3. ПРАВОВИЙ СТАТУС СУБ'ЄКТІВ АГРАРНОГО ПРАВА					
11	Правовий статус сільськогосподарського кооперативу	10	1	2	7
12	Загальні положення Закону України «Про фермерське господарство»	10	1	2	7
13	Загальні положення Закону України «Про особисте селянське господарство»	10	2	2	6
14	Правовий статус державних сільськогосподарських підприємств. Правове регулювання здійснення окремих видів сільськогосподарської діяльності	10	2	2	6
15	Аграрне законодавство країн-членів ЄС	10	2	2	6
Всього за модуль 3		50	8	10	32
Усього годин:		150	20	30	100

4. Тематика практичних занять

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Предмет, метод, принципи і система аграрного права (2 год.)

План

1. Поняття і предмет аграрного права.
2. Методи регулювання в аграрному праві.
3. Принципи аграрного права.
4. Система аграрного права.

Тема 2. Джерела аграрного права (2 год.)

План

1. Поняття джерел аграрного права.
2. Конституція України – правова основа аграрного права.
3. Закони – основні джерела аграрного права.
4. Підзаконні нормативні акти як джерела аграрного права.
5. Нормативні акти територіальної дії як джерела аграрного права.
6. локальні акти як джерела аграрного права.

Змістовий модуль 2.

Тема 3. Відповідальність за порушення аграрного законодавства (2 год.)

План

1. Поняття і види відповідальності за порушення аграрного законодавства.
2. Дисциплінарна відповідальність працівників аграрних підприємств.
3. Матеріальна відповідальність працівників аграрних підприємств
4. Майнова відповідальність за порушення аграрного законодавства.
5. Адміністративна відповідальність за порушення аграрного законодавства.

Тема 4. Правові засади використання земель в аграрному виробництві (2 год.)

План

1. Поняття і склад земель сільськогосподарського призначення.
2. Особливості правового режиму земель сільськогосподарського призначення.
3. Права і обов'язки власників і користувачів земель в аграрному виробництві.

Змістовий модуль 3.

Тема 5. Загальні положення Закону України «Про фермерське господарство» (2 год.)

План

1. Поняття фермерського господарства.
2. Законодавство про фермерське господарство.
3. Створення фермерського господарства.
4. Землі фермерських господарств.
5. Майно фермерського господарства.
6. Діяльність фермерського господарства.
7. Представницький орган фермерських господарств.
8. Припинення діяльності фермерського господарства.

Тема 6. Загальні положення Закону України «Про особисте селянське господарство» (2 год.)

План

1. Поняття особистого селянського господарства.
2. Права та обов'язки членів особистого селянського господарства.
3. Припинення ведення особистого селянського господарства.

4. Державна підтримка особистих селянських господарств.

Тема 7. Правовий статус державних сільськогосподарських підприємств. Правове регулювання здійснення окремих видів сільськогосподарської діяльності (2 год.)

План

1. Правове регулювання племінної справи у тваринництві.
2. Правове регулювання бджільництва.
3. Правове регулювання виробництва рибної продукції.
4. Правове регулювання ветеринарної медицини.
5. Охорона прав на сорти рослин.
6. Правове регулювання насінництва.
7. Правове регулювання захисту рослин.
8. Поняття та загальна характеристика правового статусу державних сільськогосподарських підприємств.
9. Особливості господарської діяльності державних сільськогосподарських підприємств.

Тема 8. Аграрне законодавство країн-членів ЄС (2 год.)

План

1. Сільське господарство України після вступу до СОТ.
2. Загальна характеристика аграрного законодавства держав ЄС.
3. Програми підтримки сільського господарства держав, які нещодавно набули права членства в СОТ.

6. Завдання для самостійної роботи:

Студенти виконують реферативні завдання або міні-дослідження з обраної проблематики за погодженням із викладачем.

Теми рефератів (самостійна робота)

Модуль I

1. Аграрна біржа як суб'єкт аграрного права.
2. Особливості джерел аграрного права.
3. Види і призначення локальних нормативних актів в аграрному праві.
4. Проблеми кодифікації аграрного законодавства.
5. Правосуб'єктність приватних та державних сільськогосподарських підприємств.
6. Загальні засади створення та ліквідації суб'єктів аграрного господарювання.
7. Аграрне право як самостійна галузь права України.

Модуль II

1. Договір оренди землі.
2. Забезпечення раціонального використання природних ресурсів у процесі виробничо-господарської діяльності суб'єктів аграрного підприємництва.
3. Правова охорона земель у сільському господарстві.
4. Порядок та умови відшкодування збитків, заподіяних власникам земель та землекористувачам.

Модуль III

1. Господарська діяльність фермерського господарства. Економічні труднощі що виникають при здійсненні господарської діяльності фермерським господарством.
2. Поняття фермерського господарства, підстави, порядок і умови створення.
3. Державна підтримка фермерських господарств та особистих селянських господарств.
4. Особливості правового режиму земель фермерського господарства та особистого селянського господарства.

7. Політика дисципліни та оцінювання

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів:**а) робота на лекції** (до 5 балів);**б) відповідь на практичному занятті** (до 3 балів)**в) самостійна робота** (до 32 балів)

- ведення конспекту практичного заняття (до 2 балів)

- міні-дослідження (або реферат) - до 20 балів

Робота на лекції оцінюється за наступними критеріями: відвідування лекційних занять; повнота, охайність і грамотність ведення конспекту лекцій. Наявність усіх компонентів роботи на лекції та присутність студента на лекційних заняттях може бути оцінена до 5 балів; неохайне оформлення конспекту лекцій, неповне відображення лекційного матеріалу у конспекті, часткова відсутність студента на лекційних заняттях – від 1 до 3 балів.

Відповідь на практичному занятті оцінюється за наступними критеріями:

3 бали – студент у повному обсязі опрацював програмний матеріал, основну і додаткову літературу, має глибокі й міцні знання, упевнено оперує набутими знаннями у вирішенні практичних завдань, робить аргументовані висновки, може вільно висловлювати власні судження і переконувати інших, здатний презентувати власне розуміння питання. Практичне завдання виконане повністю відповідно до встановлених вимог.

2 бали – студент вільно володіє навчальним матеріалом, формулює нескладні висновки, може узагальнювати набуті знання і частково застосовувати їх у вирішенні практичних завдань, аргументація на достатньому рівні. Практичне завдання виконане частково та має несуттєві помилки.

1 бал – студент загалом самостійно відтворює програмний матеріал, може дати стислу характеристику питання, але у викладеному матеріалі є істотні прогалини, є певні неточності як у відтворенні матеріалу, так і у висновках, аргументація низька, використання набутих знань у вирішенні практичних завдань на низькому рівні. Практичне завдання виконане поверхово без урахування встановлених вимог.

Самостійна робота з курсу «Основи аграрного законодавства» включає ведення конспекту практичного заняття, виконання письмових завдань та написання реферату.

Самостійна робота оцінюється до 20 балів (залежно від модуля).

Ведення конспекту практичного заняття оцінюється за наступними критеріями:

- повнота, охайність і грамотність ведення конспекту;
- наявність теоретичного матеріалу (рукописний варіант) практичного заняття;
- виконання тестів і практичних завдань відповідно до теми практичного заняття.

Наявність всіх компонентів конспекту практичного заняття може бути оцінено до 2 балів.

Студент за власним бажанням може обрати один з двох варіантів: а) **письмові відповіді** (або міні-дослідження) на питання самостійної роботи; б) **написання реферату** з модулю. Завдання самостійної роботи та теми рефератів по кожному модулю визначаються викладачем.

Реферат оцінюється за наступними критеріями: відповідна форма, грамотність, охайність, науковість, достатня кількість використаної літератури (до 10 джерел). Допускається використання матеріалів інтернет-ресурсів (не більше 3-ох позицій) з обов'язковим включенням їх точної адреси до списку літератури.

Студент має право:

- вільно висловлювати свої думки усно або письмово, аргументуючи їх знаннями провідних засад конституції, трудового права, освітнього менеджменту, економіки, права тощо;

- вносити пропозиції щодо формування та реалізації власної освітньої траєкторії; активізації власної самостійної пізнавальної діяльності, форм і методів проведення аудиторних занять;

- відпрацьовувати пропущені заняття в установленому порядку;

- отримати індивідуальні консультації у викладача.

Студент зобов'язаний:

- відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого дирекцією розкладу, запізнення на заняття допускається тільки з поважних причин;
- брати активну участь у роботі під час аудиторних занять, дотримуватися правил етичної поведінки, поважати думки та права інших студентів і викладача;
- виконати індивідуальне завдання
- самостійну роботу, підготовка якої є обов'язковою умовою допуску до екзамену. Студент, який не підготував самостійну роботу, до екзамену не допускається.
- набрати під час вивчення навчальної дисципліни мінімум 35 балів.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Пропущені з поважної причини заняття дозволяється відпрацьовувати впродовж **двох тижнів** після завершення дії поважної причини і при наявності документа-підстави (довідки, розпорядження про індивідуальних графік відвідування тощо).

Політика щодо академічної доброчесності. Студенти керуються нормами «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти в національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка» (Наказ Ректора № 383 від 27.12.2019 р. зі змінами і доповненнями від 23.12.2020 (<https://drive.google.com/file/d/1YOj2QK3xW-03evO8Tkg1o3ZKUAbBL-VH/view>)). У процесі навчання та при підготовці самостійної роботи, виконанні індивідуальних завдань, забороняються плагіат, фабрикація та фальсифікація результатів, списування, хабарництво.

Політика щодо викладання. Викладання навчальної дисципліни відбувається на засадах студентоцентризму, антропоцентризму, гуманізму, поваги до соціокультурного плюралізму.

8. Розподіл балів за рейтинговою системою

№	Назва теми	Всього балів	Індивідуальні завдання	Практичні заняття	Реферат, есе	Контрольна робота, тестове завдання
1	Поняття, предмет, метод, принципи і система аграрного права та законодавства	4	1	3	-	-
2	Джерела аграрного права	4	1	3	-	-
3	Суб'єкти аграрного права	8	1	-	7	-
4	Загальні положення Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України». Державне регулювання сільського господарства	1	1	-	-	-
5	Правове регулювання господарської та фінансової діяльності сільськогосподарських підприємств	1	1	-	-	-

6	Загальні положення Закону України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві»	1	1	-	-	-
7	Відповідальність за порушення аграрного законодавства	4	1	3	-	-
8	Правові засади використання земель в аграрному виробництві	4	1	3	-	-
9	Правове регулювання використання природних ресурсів у сільському господарстві	1	1	-	-	-
10	Правовий статус господарських товариств в агропромисловому комплексі	1	1	-	-	-
11	Правовий статус сільськогосподарського кооперативу	1	1	-	-	-
12	Загальні положення Закону України «Про фермерське господарство»	4	1	3	-	-
13	Загальні положення Закону України «Про особисте селянське господарство»	11	1	3	7	-
14	Правовий статус державних сільськогосподарських підприємств. Правове регулювання здійснення окремих видів сільськогосподарської діяльності	26	1	3	-	22
15	Аграрне законодавство країн-членів ЄС	11	1	3	7	-
Разом за курс		75	15	24	14	22

Види контролю	Кількість	Бали	Загальна кількість балів
Усне опитування на практичному занятті	8	3	24

Індивідуальні завдання	15	1	15
Реферат, есе	2	7	14
Контрольна робота, тестове завдання	1	22	22
Залік:	1	25	25
Всього:			100

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Перелік питань до заліку.

1. Поняття аграрного права та законодавства.
2. Предмет аграрного права.
3. Методи правового регулювання в аграрному праві.
4. Принципи аграрного права.
5. Співвідношення аграрного права з іншими галузями права.
6. Система аграрного права.
7. Поняття та особливості джерел аграрного права.
8. Класифікація джерел аграрного права.
9. Конституція та закони України як джерела аграрного права.
10. Підзаконні нормативно-правові акти в системі аграрного законодавства.
11. Загальна характеристика, види та юридична сила локальних правових актів як джерел аграрного права.
12. Значення узагальнень судової практики у забезпеченні належного правозастосування в аграрному секторі економіки України.
13. Поняття й особливості аграрних правовідносин, їх елементи.
14. Класифікація аграрних правовідносин.
15. Поняття, сутність та принципи державного регулювання сільського господарства.
16. Форми та методи державного регулювання сільського господарства.
17. Система та повноваження органів, що здійснюють державне регулювання

сільського господарства в Україні.

18. Загальна характеристика Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України».

19. Поняття та класифікація суб'єктів аграрного права.

20. Правосуб'єктність аграрних підприємств кооперативного та корпоративного типів.

21. Правове становище державних та комунальних сільськогосподарських підприємств.

22. Поняття та ознаки сільськогосподарського кооперативу.

23. Типи сільськогосподарських кооперативів, принципи їх діяльності.

24. Порядок створення сільськогосподарського кооперативу.

25. Право власності сільськогосподарських кооперативів. Неподільний та пайовий фонди.

26. Право членства у сільськогосподарських кооперативах.

27. Структура органів управління у сільськогосподарських кооперативах.

28. Поняття та ознаки фермерського господарства.

29. Порядок створення фермерського господарства.

30. Земельні правовідносини у фермерському господарстві.

31. Майнові правовідносини у фермерському господарстві.

32. Членські правовідносини у фермерському господарстві.

33. Правове регулювання праці у фермерському господарстві.

34. Припинення діяльності фермерських господарств.

35. Загальна характеристика Закону України «Про фермерське господарство».

36. Поняття особистого селянського господарства, його ознаки.

37. Земельні правовідносини в особистому селянському господарстві.

38. Майнові відносини в особистому селянському господарстві.

39. Припинення діяльності особистого селянського господарства.

40. Загальна характеристика Закону України «Про особисте селянське господарство».

41. Поняття та сутність виробничо-господарської діяльності в аграрному секторі економіки.

42. Правове забезпечення виробництва якісної та безпечної сільськогосподарської продукції.

43. Поняття, особливості та принципи організації праці в сільському господарстві.

44. Правове регулювання робочого часу та відпочинку в сільському господарстві.

45. Правове регулювання охорони праці в сільському господарстві.

46. Поняття та особливості оплати праці в сільськогосподарських підприємствах.

47. Правове регулювання дисципліни праці в сільському господарстві.

48. Правовий режим земель сільськогосподарського призначення.

49. Поняття та склад земель сільськогосподарського призначення.

50. Охорона земель сільськогосподарського призначення як об'єкта природного середовища.

51. Договори як правові основи господарської діяльності аграрних товаровиробників.

52. Класифікація договорів, які укладаються в агропромисловому комплексі.

53. Порядок укладення договорів сільськогосподарськими підприємствами.

54. Особливості укладення державних контрактів.

55. Особливості укладання договорів оренди земельних ділянок у сільському

господарстві.

56. Загальна характеристика Закону України «Про пріоритетність соціального розвитку села і агропромислового комплексу в народному господарстві».

57. Правове регулювання соціального розвитку села.

58. Поняття та сутність юридичного обслуговування сільськогосподарського підприємства.

11. Методичне забезпечення

1. Навчальна програма
2. Робоча програма навчальної дисципліни
3. Перелік рекомендованої літератури з курсу
4. Методичні матеріали до практичних занять
5. Питання для самостійного опрацювання
6. Тематика рефератів
7. Завдання для поточного контролю знань (тести)
8. Перелік питань на підсумковий контроль знань (залік).

12. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

Основна нормативна база:

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР Редакція від 01.01.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
3. Господарський процесуальний кодекс України від 6.11.1991 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text>
4. Цивільний кодекс України від 16.03.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
5. Кодекс законів про працю України, затверджений Законом від 10.12.1971 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
6. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 р. № 2768-III. Редакція від 16.10.2020 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
7. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. Редакція від 30.12.2020 р. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
8. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X. Редакція від 01.01.2021 р. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
9. Положення про Аграрний фонд, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 6.07.2005 р. № 543. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/543-2005-%D0%BF#Text>
10. Порядок і правила проведення обов'язкового страхування тварин на випадок загибелі, знищення, вимушеного забою, від хвороб, стихійних лих та нещасних випадків, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23.04.2003 р. № 590. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/590-2003-%D0%BF#Text>
11. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24.06.2004 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15#Text>
12. Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві: Закон України від 17.10.1990 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/400-12#Text>
13. Про колективне сільськогосподарське підприємство: Закон України від 14.02.1992 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2114-12#Text>

14. Про фермерське господарство: Закон України від 19.06.2003 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text>
15. Про особисте селянське господарство: Закон України від 15.05.2003 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/742-15#Text>
16. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів: Закон України від 23.12.97 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/771/97-%D0%B2%D1%80#Text>
17. Про молоко та молочні продукти: Закон України від 24.06.2004 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1870-15#Text>
18. Про пестициди і агрохімікати: Закон України від 2.03.1995 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/86/95-%D0%B2%D1%80#Text>
19. Про оренду землі: Закон України від 6.10.1998 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/161-14#Text>
20. Про охорону земель: Закон України від 19.06.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15#Text>
21. . Наказ МОН України «Про затвердження стандарту вищої освіти України за спеціальністю 081 «Право» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти» № 1379 від 12.12.2018 р. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-standartu-vishoyi-osviti-za-specialnistyu-081-pravo-dlya-pershogo-bakalavrskogo-rivnya-vishoyi-osviti>

Основна література:

1. Аграрне право: підручник / ред. В. П. Жушман, А. М. Статівка. Х.: Право, 2016. 296 с.
2. Аграрне право: підруч. / В.М. Корнієнко, Г.С. Корнієнко, І.М. Кульчій, Т.В. Курман та ін.; за ред. А. М. Статівки. – Вид. 2-е, змін. Х.: Право, 2019. 416 с.
3. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 16. Земельне та аграрне право / редкол.: М.В. Шульга (гол.), В.В. Носік, П.Ф. Кулинич (заст. гол.) та ін. Х.: Право, 2019. 696 с.
4. Правове регулювання виробництва сільськогосподарської продукції: навч. посіб. / за ред. д.ю.н., проф. А. М. Статівки. Х.: Юрайт, 2015. 288 с.

13. Інформаційні ресурси

1. Сайт Верховної Ради України — www.zakon.rada.gov.ua
2. Сайт Кабінету Міністрів України — www.kmu.gov.ua
3. Сайт Верховного Суду України — www.scourt.gov.ua